

Novi izveštaj Bankwatch-a otkriva slučajeve uništavanja životne sredine i gubitka sredstava za život u rudarstvu i topionicima metala širom sveta, često podržani sredstvima EU i drugih zajmodavaca za razvoj. Jedan od takvih primera je rudnik bakra Oiu Tolgoi u mongolskoj pustinji South Gobi. Vlasnici projekta uključuju vlade EU preko Evropske banke za obnovu i razvoj i Međunarodne finansijske korporacije Svetske banke, koje su zajedno pozajmile preko 1,4 milijarde USD.

Evropska komisija procenjuje da će za baterije i električna vozila za električna vozila trebati do 18 puta više litijuma i pet puta više kobalta 2030. godine u poređenju sa sadašnjim, i gotovo 60 puta više litijuma i 15 puta više kobalta 2050. Istovremeno Povremeno, Komisija predlaže da se “ubrzaju i olakšaju” postupci za odobravanje rudarskih projekata u EU i njenim susedima, uključujući zemlje Centralne Azije bogate resursima. Ovako se potražnja za retkim zemaljskim metalima i sirovinama prevodi u zelene ambicije EU i pokazuje da troškove klimatske neutralnosti EU plaćaju oni sa drugog kraja lanca snabdevanja.

Evropski zeleni dogovor pomalo liči na igru prevlačenja konopca. S jedne strane, EU ima pohvalne ciljeve da koristi sporazum da bi postigla neto nultu emisiju ugljenika do 2050. godine, postigla kružnu ekonomiju i smanjila upotrebu resursa. S druge strane, okrenuće se zemljama izvan bloka da obezbede sirovine potrebne za zadovoljavanje potražnje za čistom energijom, obnovljivim izvorima i drugim visokotehnološkim rešenjima u prvom planu svojih zelenih razvojnih planova. Ali zadovoljavanje potreba industrije i potrošača kod kuće uzima danak na ljudima i prirodi na drugom kraju lanca snabdevanja, gde se vadi materijal. A ovi zahtevi su ogromni.

Teški ljudski troškovi

Kao vodeći rudnik u Mongoliji, Oiu Tolgoi se često oglašava kao rudarski projekat svetske klase, održiv, bezbedan i energetski efikasan koji će bakarom pružiti pomoć u ispunjavanju svetskih zahteva za komunikacijom. U stvarnosti je u više navrata bio predmet kontroverze zbog uticaja na život stočara iscrpljivanjem vodenih resursa i usitnjavanjem pašnjaka.

Nomadski stočari u Južnom Gobiju bili su primorani da se presele 2004. godine sa više od 20.200 hektara pašnjaka kako bi ustupili mesto rudniku, što je ugrozilo njihov život i tradicionalnu kulturu. Ukupno je 11 porodica stočara bilo fizički raseljeno, a 89 „ekonomski raseljeno“ i kvalifikovalo se za kompenzacione pakete.

U 2012. i 2013. godini pogođeni stočari podnosili su žalbe savetniku / ombudsmanu za međunarodnu saradnju (CAO) Međunarodne finansijske korporacije. Jedan se odnosio na plan preseljenja za 2004. godinu, drugi je tražio poboljšan pristup vodi i organizaciju pašnjačkih resursa. Oiu Tolgoi je 2015. godine priznao „neadekvatnost procesa preseljenja“.

Stočari, lokalna vlada Khanbogd Soum i kompanija tada su formirali Tripartitno veće za rešavanje žalbi. Do 2017. godine Tripartitno veće je potpisalo sporazum o rešavanju, a u martu 2019. godine CAO je zvanično zatvorio slučaj.

Ali kritičari tvrde da je napredak u sporazumu sumnjiv, sa samo 29% preuzetih obaveza. Većina obaveza, uključujući poboljšani program praćenja i 10-delni Program održivog preživljavanja, barem je pokrenuta. To uključuje uspostavljanje stočarskog tržišta i linije za klanje stoke, što može ublažiti posledice gubitka tradicionalnih stočarskih praksi.

Smanjen pristup vodi

Pored gubitka sredstava za život, projekat Oiu Tolgoi uticao je na lokalne vodene resurse. 2013. godine sedam stočara podnijelo je žalbu CAO, izražavajući zabrinutost da bi preusmeravanje rijeke Undai moglo dovesti do iscrpljivanja vodnih resursa u regionu, kao i do smanjenja prinosa pašnjaka. Podnosioci zahteva su zaustavili preusmeravanje i podelu odgovarajuće nadoknade. Ove zahteve podržao je nezavisni stručni odbor zaposlen u Tripartitnom savetu, koji je primetio nepovratne uticaje prouzrokovane preusmeravanjem na tradicionalno stočarstvo. Pored identifikovanja problema izazvanih diverzijama, izveštaj je otkrio da je nemar u izgradnji višestrukih bunara mogao doprineti daljem iscrpljivanju vodnih resursa. Kao rezultat, izveštaj ukazuje na nepovratan gubitak pašnjaka i posledičnu fragmentaciju, što će verovatno i dalje imati značajan uticaj na tradicionalne prakse stočarstva u regionu. U 2017. su dogovorene razne mere za ublažavanje uticaja skretanja reke Undai, poput izrade planova upravljanja pašnjacima. Rudarska kompanija se obavezala da će sprovesti hidrološku studiju lokalnih vodnih resursa, sagraditi 12 novih bunara za stočare na osnovu ove studije i održavati postojeće bunare.

Međutim, iako su obećani bunari na solarni pogon zaista izgrađeni do juna 2020. godine, izgrađeni su bez da je kompanija prethodno sprovela hidrološku studiju. Broj bunara koje je Oju Tolgoj obavezao da izgradi takođe je znatno manji od preporučenog.

Završetak push-pull-a

Slučaj Oju Tolgoja govori upozoravajuću priču o tome kako je finansiranje EU za vađenje minerala dovelo do pojačanog pritiska na ljude i životnu sredinu u kojoj se nalaze rudnici. Smanjivanje pritisaka na lokalno stanovništvo i ekosisteme mora ići paralelno sa uslovima koji se postavljaju u industriju koja najviše zagađuje. Dolazak tamo će zahtevati od Evropske komisije da pruži jasnu viziju i posveti sredstva za prevazilaženje problema vezanih za vađenje sirovina.

Komisija mora da uključi politike koje osiguravaju upotrebu manje eksploatacionih i toksično bezbednih tehnologija; obnavljanje starih rudarskih lokacija; stroga pažnja okoline,

socijalnih i ljudskih prava za rudarske projekte; i pravo zajednica koje su pogođene minama i okolnim objektima da daju svoje mišljenje. EU ne može da postigne evropski zeleni dogovor na štetu lokalnih zajednica, prava radnika i biodiverziteta, posebno u uslovima ekonomske i socijalne krize proistekle iz pandemije koronavirusa. Ovo bi bio sirov dogovor.

Izvor: thethirdpole.net